İZLENİM

ISSN 1300-6185

Aylık Dergi Sayı:28 Aralık 1995 100.000 TL.

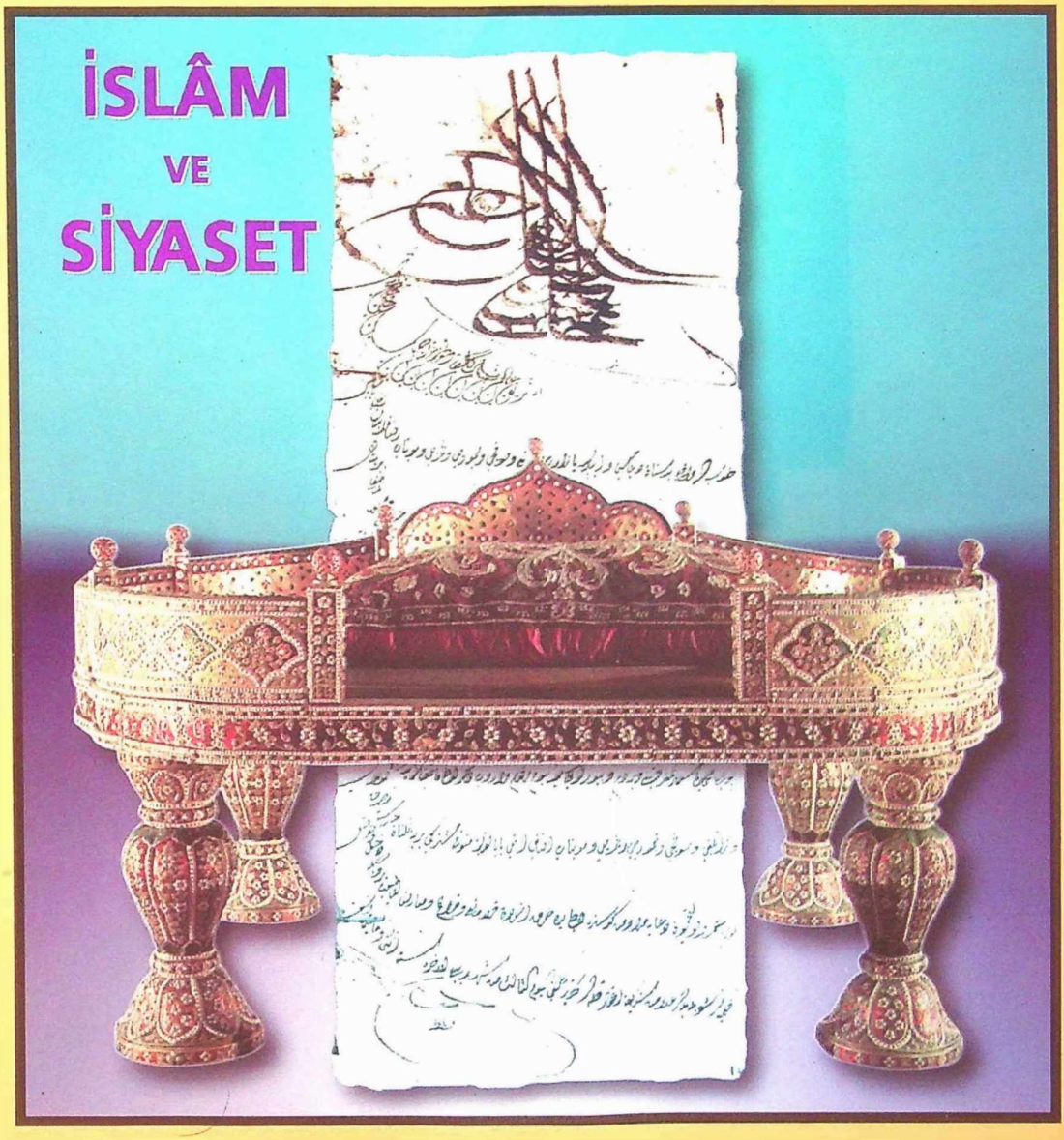

Hayreddin Karaman ile İslâm ve siyaset üzerine – İslâm'da muhalefet
Siyasallaşan İslâm ve getirdikleri – Oy ve para – İslâm ve siyasetin
kriterleri – Postmodern İslâm – Türkiye'nin iktidar/sızlık sorunu –
Nükleer enerji karşıtlarına özgü dinin anatomisi – Surlar ve sırlar

İZÜ - İSMAİL KARA TÜRKİYE'DE DİNİ HAYAT ARŞİVİ

Mehmet Altan:

"Halka yapılan zorbalığa Kemalist devrim deniyor"

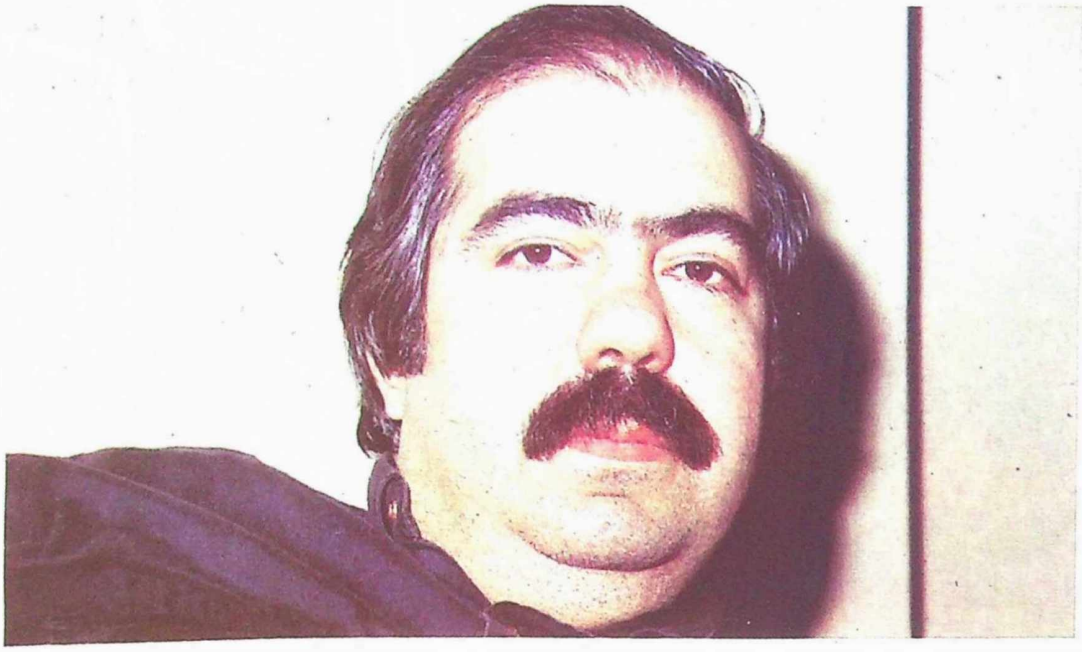

Konuşan:
İlyas Dirin

Siz öteden beri Birinci Cumhuriyet'i eleştiriyor ve bunun yerine İkinci Cumhuriyet'in kurulması gerektiğini söylüyorsunuz. Söylediklerinizin ilk kısmına tamamen, ikinci kısmına da kısmen katılan İslamcı yazarlar var. Kemalizme ve sistemin tıkanmışlığına yönelttiğiniz eleştiriler ile İslamcı aydınların eleştirileri arasında paralellik arzeden ve ayırıldığınız noktalar neler?

Ben Birinci Cumhuriyet'in sentezinin yanlış olduğunu düşünüyorum. Çünkü Birinci Cumhuriyet, Türk toplumunun, bilim, teknoloji ve üretim kapasitelerini geliştirmekle uğraşmak yerine, hayat biçimlerini zorla değiştirmeye çalışmıştır. Müslümanlığın kültürel ve sosyolojik özelliklerini yadsımıştır. Etnik politikalar uygulamak suretiyle Kürt kökenli insanlarımıza ırk tayin etmiştir. Yani Türkiye'de yaşayan bazı insanların vatandaş olarak kabul edilmediğini görüyoruz. Burada Türk olmayanların inkârı ve kimlik standardizasyonu sözkonusudur.

Ayrıca, 'Kemalizm' ve 'Altı Ok' dışındaki bütün düşünce akımları yasaklanmıştır. Liberalizm ve Marksizm tecrit edilir; Komünist Parti genel sekreteri Mustafa Suphi boğdurtulur, Cavit Bey gibi çok yetkin bir liberal, düzmece bir mahkemeyle asılır. Böyle bir toplumun müslümanlığı, Türk ya da Kürt kimliğine sahip olması veyahut çeşitli inanç ve düşüncelere mensubiyeti gözardı edilmiş ve hatta hayatiyet arzeden bu unsurlar dışlanmış. Bunun yerine batının sadece günlük hayatındaki tüketimi esas alınmış ve neticede Türk halkının gelenek ve göreneklerinden koparılmasına yol açmıştır. Bütün bunlar devrimcilik adına zorbalıkla gerçekleştirilmiştir. Gerçek devrim, halka karşı yapılan devrim değil, doğa üstünde egemenlik sağlamak demektir. Tek-

İZÜ - İSMAİL KARA TÜRKİYE'DE DİNİ HAYAT ARŞİVİ

nolojik başarı sağlanmadan, hiçbir ilmi gelişme elde edemeden, eğitim anlayışını uluslararası standarda ulaştırmadan ve tabiatın bilinmeyen yönlerini keşfedecek başarılar göstermeden devrimden bahsetmek mümkün değildir. Bunlar Türkiye'de gerçekleştirilemediği halde, Türk halkına karşı yapılan bir zorbalığa devrim denmektedir.

Bu tavrın arkaplanına baktığımızda, Türk halkının, gelenek ve göreneklerinden kopmadan, kendine yabancılaşmadan çağdaş olabileceğine inanıyorum. Fakat Kemalizm, Türk halkı üzerinde resmi vatandaş portresi oluşturmuştur. Türk, Kürt, Sünni ya da Alevi olmamızın ayrıcalık açısından hiçbir önemi yoktur. Bunları, insanların doğuştan kazanılan özellikleri olarak kabul etmek, çağdaşlığın önünde engel mesabesinde görmemek ve hatta tam tersine bu coğrafyada yaşayan insanların bir rengi olarak görmek lazım.

Önemli olan, toplum olarak araştırma ve geliştirme yönündeki yetersizliğimiz, ilim ve teknoloji yönündeki geriliğimiz üzerinde durmaktır. Biz, bugünkü duruşumuzla sahip olduğumuz özellikleri kabullenerek ve bunları geliştirerek, kimliğimizden kompleks duymadan çağı yakalayabiliriz. Ne dinimiz, ne ırkımız, ne de mezhebimiz çağdaş olmamıza engel değildir. Bunlar beyinsel platformdur ve bunun üzerinde durmamız gerekir. Olması gereken ise, günümüze kadar süregelen Tek Parti döneminin baskı ve dayatmalarına karşı tavır alınması zorunluluğudur.

Günümüzde hâlâ doğuştan sahip olunan din, ırk, mezhep tartışmalarıyla meşgul oluyoruz. Rejim bunları bir problem olarak bize miras bıraktığı için henüz bu tartışmaları aşabilmiş değiliz. Rejim, bir ekonomik performans gösteremediği, araştırmaya dönük yatırımlar gerçekleştiremediği ve teknolojik ilerlemeler sağlayamadığı için belli bir gelişme ve ilerleme düzeyini yakalayamamıştır. Dolayısıyla yarını olmayan bir Türkiye karşımıza çıkmıştır. Kemalist Türkiye esas meşgul olması gereken hiçbir şeyle uğraşmayıp sadece halkla uğraştı. Bu yüzden de Türkiye bir tıkanma sürecine girdi.

Ben din gerçeğine kültürel ve sosyolojik açıdan bakıyorum. Özellikle de müslümanların demokrat olabileceğini vurguluyorum. Müslümanların demokrat olmalarını ise inanç ve arzuları doğrultusunda rahatça yaşamaları, müdahaleye maruz kalmamaları ve aynı zamanda ideolojisi olmayan bir devlete onay vermeleri şeklinde anlıyorum. İslâmcı aydınlar ile ayrıldığım noktalara gelince, ben demokratik bir devletin kabulünden yanayım. Bu da ne Kemalizme, ne de dine dayanan ideolojisiz bir hukuk devletidir. "Evrensel hukuk kurallarından yanayız. Biz de ideolojisiz bir devlet istiyoruz" denildiği an aramızdaki fark ortadan kalkar. Neticede, Kemalist rejime karşı yöneltilen eleştiriler ve yapılan tespitler noktasında ittifak, çözümlerde ise ayrılık söz konusudur.

Cumhuriyet rejiminin çıkış sürecini ve İkinci Cumhuriyet fikrini dikkate alarak, acaba bugünkü siyasi gelişmeler size umut vadediyor mu?

Evvela Birinci Cumhuriyet'in temelini asker zihniyetinin oluşturduğunu söylemem gerekir. Bu yüzden de ordunun kurmuş olduğu rejimin demokratikleşmesi mümkün değildir. Militarizme dayanan, askeri zihniyeti tabulaştıran, bunu toplumun bütün inanç, gelenek ve göreneklerinin üstüne çıkaran ve 'Biz asker milletiz' edebiyatı yapılan bir iklimde demokratikleşme gerçekleşmez. Eğer bu toplumun kendisini olduğu gibi ifade edebileceği bir demokratik ortam sağlanacaksa; öncelikle ordu tarafından kurulmuş olan Cumhuriyet'in bütün zaaflarının ortadan kaldırılması gerekir.

Türkiye'de yıllardır seçimlerden bahsedildiği halde, hiçbir şeyin değişmediğini görüyoruz. Herkes neler yapılması gerektiğini söylediği halde bunlar kesinlikle gerçekleşmiyor. Çünkü Birinci Cumhuriyet'in kuruluşu orduya ait olduğu için üniformalılar herkesten fazla vatandaş sayılıyor ve oyunun kuralları onların egemenliğini sürdürmeleri üzerinde oynanıyor.

Bu tespitiniz, demokrasinin temel gereklerinden biri olan ve 'olmazsa olmaz' anlayışını temsil eden siyasi partilerin baştan beri pasifize edildiklerini gösterir. Buradan hareketle herhangi bir siyasi parti, programı, ideolojisi ve tavrı ne olursa olsun, salt çoğunlukla bile iktidara gelse statükonun kesinlikle değişmeyeceğini mi iddia ediyorsunuz?

Evet, kesinlikle statükonun değişmesi mümkün değildir. Çünkü Türkiye'de devlet egemenliği hakimdir. Hükümetin veya hükümetlerin egemenliği söz konusu değildir.

Önemli olan, toplum olarak araştırma ve geliştirme yönündeki yetersizliğimiz, ilim ve teknoloji yönündeki geriliğimiz üzerinde durmaktır. Biz, bugünkü duruşumuzla sahip olduğumuz özellikleri kabullenerek ve bunları geliştirerek, kimliğimizden kompleks duymadan çağı yakalayabiliriz. Ne dinimiz, ne ırkımız, ne de mezhebimiz çağdaş olmamıza engel değildir. Bunlar beyinsel platformdur ve bunun üzerinde durmamız gerekir. Olması gereken ise, günümüze kadar süregelen Tek Parti döneminin baskı ve dayatmalarına karşı tavır alınması zorunluluğudur

İZÜ - İSMAİL KARA TÜRKİYE'DE DİNİ HAYAT ARŞİVİ

Ayrıca siyasi partiler yasasına göre bütün partilerin Atatürkçü olması lazım. Böyle bir rezalet kabul edilemez. Demokrasilerde herkes Atatürkçü olacak diye bir kaidenin bulunması demokrasiyi geçersiz kılar. Ayrıca Türk ordusu bir savunma ordusu değil, bizzat rejim ordusudur. Türk ordusunun vazifesi Kemalizmi korumaktır. Hiçbir zaman için Kemalist rejime endeksli bir orduyla demokratik bir cumhuriyete ve demokratik bir Türkiye'ye geçemeyiz. Türk halkına güvenen bir sistemi kuramayız.

Bilindiği gibi parlemento üstünde bir egemen güç olarak Milli Güvenlik Kurulu bulunmaktadır. Bu Kurul'a baktığımızda, hükümet üyeleri, genel kurmay başkanı ve kuvvet komutanlarından müteşekkil olduğunu görüyoruz. Hükümet üyelerinin etkisiz olduğunu ve hiyerarşik yapı gereği kuvvet komutanlarının katı olarak genel kurmaya bağlı olduğunu söyleyebiliriz. Nihayetinde burada 60 milyonun oyu ile bir general eşit olarak karşı karşıya gelmektedir. Dünyanın hiçbir demokratik ülkesinde böyle bir anlayış bulunmamaktadır. Bu yapı bize rejimin asıl yüzünü göstermektedir.

Madem ki durum böyle, o zaman Milli Güvenlik Kurulu'nun 2945 sayılı yasasına resmi boyut kazandırılsın. O zaman bu rejimin askerî bir rejim olduğunu ve askerlerin belirlediği alan dahilinde düzen yanlısı politikacıların zımnen oynamayı kabul ettiği bir rejim olduğunu görürüz. Çünkü herşey, hükümetten ve parlementodan bağımsız olarak Milli Güvenlik Kurulu tarafından belirleniyor. Ne yaptığını bilmediğimiz gibi karışmadığı hiçbir şey de yok. Aynı zamanda da tartışma ve denetimden tamamıyla uzak.

Ne askeri uçak alımındaki rüşvet olayı açığa çıkıyor, ne de 33 erin Bitlis'de nasıl katledildiği gündeme geliyor. Mehmet Ali Ağca bir askeri hapishaneden kaçırıldığı halde failleri hala belli değil. Yani askerlere ait olan şeyler tabudur, kesinlikle soruşturulmaz. Sadece siviller üzerinde tartışma olabilir. Mesela TBMM'deki yemek fiyatlarının ucuz olduğu konuşulurken, aynı şekilde ordu evlerinde de yemek fiyatları ucuz olmasına rağmen bu gündeme gelmiyor. Böylece Türkiye'nin bir kurumu olan ordu, eleştiri dışı bırakılan, kesinlikle tartışılmayan ve hatta yargının bile ulaşamadığı bir yapı olarak karşınıza çıkmaktadır. Böyle bir rejim demokratik değil, ancak askeri bir rejimdir.

Türk halkından korkulmadığı sürece demokrasi olur. Demokrat olmak demek hiçbir endişeyi demokrasinin önüne çıkarmamak demektir. Bütün endişeleri demokrasinin gidereceğine inanmaktır. Onlar, Milli Güvenlik Kurulu'nu gözlerden uzak tutup tartışmaya yanaşmıyorlar. Ama hep Türk halkının düşüncelerini ve isteklerini ifâde edecek bir dönüşümün Türkiye'ye belâ olacağı propagandasını yapıyorlar. Gerçekte ise Türkiye'nin başına demokrasi olmadığı için belâ gelmektedir.

Bu anlayış ortadan kalkmadığı sürece Türkiye demokratikleşemez. Dolayısıyla Birinci Cumhuriyet'in çıkışı yoktur. İkinci Cumhuriyet dediğim hadise militarist zihniyetin ortadan kaldırılarak halk egemenliğine dayalı, halktan korkmayan ve halka güvenen bir rejim arayışıdır. Birinci Cumhuriyet ise askeri rejimi kamufle etmek için halkına sürekli korku salıyor. Halka, Şeriat geliyor, komünizm geliyor, parçalanıyoruz, bölünüyoruz diyerek, kendi egemenliğinin tartışılmasını engelliyor. Demokrasiye geçişi paranoya yaratarak önlemeye çalışıyor.

Türk halkından korkulmadığı sürece demokrasi olur. Demokrat olmak demek hiçbir endişeyi demokrasinin önüne çıkarmamak demektir. Bütün endişeleri demokrasinin gidereceğine inanmaktır. Onlar, Milli Güvenlik Kurulu'nu gözlerden uzak tutup tartışmaya yanaşmıyorlar. Ama hep Türk halkının düşüncelerini ve isteklerini ifâde edecek bir dönüşümün Türkiye'ye belâ olacağı propagandasını yapıyorlar. Gerçekte ise Türkiye'nin başına demokrasi olmadığı için belâ gelmektedir.

Şu an Avrupa'nın en fakir bir ülkesiyiz. 26 milyon insanın sağlık sigortası yok. 135 bin bebek daha bir yaşına gelmeden ölüyor. Geçim düzeyi açısından Portekiz'den bile geri kalmış durumdayız. Henüz bir manyetik alan haritamız hazırlanmış değil. Erzincan'daki depremde yüzlerce vatandaşımız ölürken aynı orandaki deprem Amerika'da olduğu zaman sadece bir bebek ölüyor. İşte tartışmamız gereken bu rezillikler, bir takım paronoyalarla gözden kaçırılmaya çalışılıyor. İkinci Cumhuriyet dediğimiz

İZÜ - İSMAİL KARA TÜRKİYE'DE DİNİ HAYAT ARŞİVİ

hadise ise rejimin bu yönünü ortadan kaldırma amacına dayanır. Çünkü askerlerin kurmuş oldukları bir cumhuriyetin demokratikleşmesi mümkün değildir. Biz devletin baskı aracı olmaktan çıkartılıp Türk halkının refahını sağlayacak ve çıkarlarını koruyacak hale getirilmesini istiyoruz.

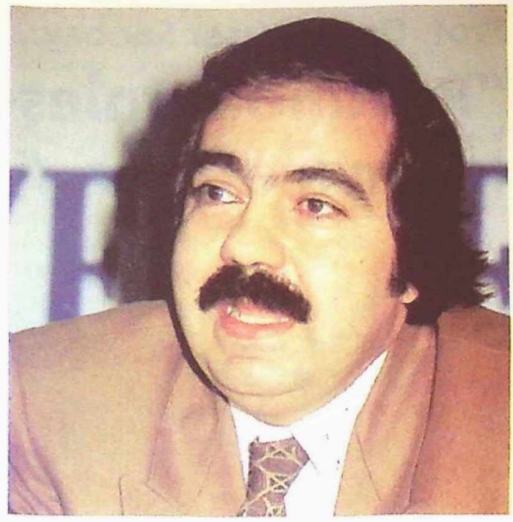

Müslümanların bundan 25 yıl önce partileşerek somut planda siyasallaşma sürecine girmiş olduklarını görüyoruz. Ve bu kesim, siyasi konjonktüre kanalize olmasıyla birlikte, özellikle de son yıllarda Türkiye'nin gündemini belirler hale geliyor. Siz müslümanların, bu siyasallaşma sürecini ve Türkiye'deki konumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ben Türkiye'nin normalleşme sürecinde olduğunu görüyorum. Geriye doğru gittiğimiz zaman, Kemalizmin Türk aydınını halktan kopardığını söyleyebiliriz. Bu aydınlar, kendilerinin modern ve çağdaş olduklarını zannederken, halkla yabancılaşma tuzağına düşmüşlerdir. Mesela Kemalistler, hiçbir şekilde Kur'an'la ilgilenmemişler, kendi kültürünü ve halkını yadsımışlardır. Bizler 72 yıllık Cumhuriyet tarihinde ilk defa Gazi Olayları vesilesiyle "Alevi İmanı"nı görebildik. Alevilik Türk toplumunun bir gerçeği olmasına rağmen "Alevi İmanı" diye bir kavramdan haberdar değildik. Aleviliğin nasıl bir kültürel özelliği olduğunu bilmiyorduk.

Türkiye Cumhuriyeti'nde Kürt vatandaşların mevcudiyeti inkâr ediliyordu. Türkiye'de Kürtler yok; sadece Türkler var zannediyorduk. Bütün bunlar, Türkiye'nin saklanan gerçek kimliğini gözler önüne seriyor. Kemalizmin yalana dayalı olan anlayışı yırtılıp Türküyle, Kürdüyle, Alevi ve Sünnisiyle Türkiye gerçeği açığa çıkıyor. Türk halkı ilk defa kendi özelliklerinin ne olduğunu keşfetmeye başlıyor. Normalleşme süreci ile birlikte her kesim kimliğini hissettirmeye başlıyor.

Kültürel ve sosyolojik olarak en temel özelliğimiz olan müslümanlık, siyasallaşma süreci ile birlikte ilk defa kendini ifâde etme imkânını buluyor. Yani müslümanların siyasallaşma serüveni, Türkiye'nin geri plana atılan gerçek kimliğine kavuşması için verilen mücadelenin İslâmi versiyonunu temsil eder. Ben bu gelişmeleri olumlu karşılıyorum.

Siyasallaşma aşamasıyla birlikte İslâmcıların başta Adil Düzen ve Medine Vesikası gibi toplum projeleri üretmeye başladıklarını görüyoruz. Bu projeler hakkında neler düşünüyorsunuz?

Ben ilmin evrensel olduğunu düşünüyorum. Gerek iktisat, gerekse hukuk bilimini dinlerden ve mezheplerden bağımsız olarak evrensel bir insanlık anlayışının göstergesi olarak görüyorum. İnsanlar gözlerinden rahatsız olduklarında aynı gözlüğü kullanabildikleri gibi, ekonomi biliminin yasaların da, evrensel hukuk yasaları da, insanların ortak kullanım alanlarını temsil eder. Bunlar insanların ortak kazanımlarıdır. İktisat biliminin bütün üniversitelerde okutulan yasaları vardır. Aynı şekilde hukuk bilimi din ve mezhep farklılığına rağmen dünyanın birçok üniversitesinde okutulan bir ortak bilim olma özelliğine sahip. Ekonominin ve hukukun evrensel yasalarını reddederek bir yere varamayacağımızı ve aksi halde insanlık aleminden kopacağımızı düşünüyorum.

İnsanların ortak kazanımlarından ortaya çıkan bilimleri, din farklılaşması adına inkâr etmenin Türk toplumuna yararlı olmayacağı kanaatindeyim. İktisat denince evrensel iktisat yasalarını, hukuk denince de evrensel hukuk yasalarını anlıyorum. İnsanların inanç farklılığından dolayı, ortak kazanımlardan sapılmayacağını düşünüyorum.

Ben evrensellikten din adına kopmayı, din anlayışımızı öne sürerek insanlığın, günümüze kadar elde edilen kazanımlarından sapmamız gerektiğini kabul etmiyorum. Bu yüzden dine endeksli çözümlerin sağlıklı olduğuna inanmıyorum. Buna Adil Düzen ve Medine Vesikası da dahildir. ■

Kültürel ve sosyolojik olarak en temel özelliğimiz olan müslümanlık, siyasallaşma süreci ile birlikte ilk defa kendini ifâde etme imkânını buluyor. Yani müslümanların siyasallaşma serüveni, Türkiye'nin geri plana atılan gerçek kimliğine kavuşması için verilen mücadelenin İslâmi versiyonunu temsil eder. Ben bu gelişmeleri olumlu karşılıyorum.

İZÜ - İSMAİL KARA TÜRKİYE'DE DİNİ HAYAT ARŞİVİ